

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (dalje: **Hanfa**) zaprimila je 8. prosinca 2021. upit u vezi s tumačenjem odredbi Zakona sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (Narodne novine, br. NN 108/17, 39/19, dalje: **ZSPNFT**), i to u sljedećem dijelu:

- *Do kojeg iznosa transakcije mogu biti anonimne odnosno iznad kojeg iznosa je potrebno prikupljati podatke od klijenta?*
- *Provode li se mjere dubinske analize kod obveznika iz članka 9. stavka 2. točke 17(k) ZSPNFT-a (dalje: pružatelja usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta) isključivo u slučaju iznosa transakcije višeg od 105.000,00 kuna?*

S obzirom na to da predmetni upit upućuje na nužnost poticanja, organiziranja i nadgledanja mjera za učinkovito funkcioniranje financijskih tržišta u smislu ujednačavanja postupanja subjekata nadzora iz članka 2. točke 2. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (Narodne novine br. 140/05 i 12/12) postupaju se kako slijedi.

Na temelju odredbe članka 15. točke 4. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga Hanfa je na sjednici Upravnog vijeća održanoj 14. srpnja 2022. donijela

SLUŽBENO STAJALIŠTE

I. Uvodno, člankom 54. ZSPNFT-a propisano je da pružatelj usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta općenito **ne smije** strankama otvoriti, izdavati ili za njih voditi **anonimne** račune, štedne knjižice na šifru ili na donositelja, anonimne sefove odnosno druge anonimne proizvode, uključujući i račune koji glase na lažna imena ili nazive, koji bi posredno odnosno neposredno omogućavali prikrivanje identiteta stranke.

Nadalje, obveznik je dužan kod anonimnih računa, štednih knjižica na šifru ili na donositelja, anonimnih sefova odnosno kod drugih anonimnih proizvoda, uključujući i račune koji glase na lažna imena ili nazive za koje nije moguće utvrditi vlasnika, a koji anonimni proizvodi postoje na dan stupanja na snagu ZSPNFT-a, provesti mjere dubinske analize stranke iz članka 15. ZSPNFT što je prije moguće, a u svakome slučaju prije bilo kakve upotrebe takvih računa ili štednih knjižica ili sefova ili drugih anonimnih proizvoda.

II. Kada je riječ o **utvrđivanju i provjeri identiteta stranke**, odredbama ZSPNFT-a nije propisana izričita vrijednost transakcije nakon koje je pružatelj usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta dužan utvrditi i provjeriti identitet stranke te prikupiti za to potrebne podatke. Zbog toga je svaki takav obveznik dužan uspostaviti vlastite procedure u skladu s kojima će na sustavan način utvrđivati i provjeravati identitet stranke te prikupiti za to potrebne podatke, a uzimajući u obzir sve relevantne odredbe ZSPNFT-a.

U vezi s pitanjem o kakvom bi se pragu okvirno trebalo raditi, korisno je napraviti usporedbu s odredbama koje se odnose na druge obveznike iz ZSPNFT-a, a za koje se može smatrati da imaju relativno niži profil rizika od obveznika čija je djelatnost pružanje usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta.

Naime, odredbama članka 16. stavka 2. ZSPNFT-a određeno je da obveznik iz članka 9. stavka 2. točke 15. (ovlašteni mjenjači) i točke 17. podtočaka g) i h) ZSPNFT-a (pravne osobe koje se bave djelatnošću prometa plemenitih metala i dragoga kamenja, te pravne osobe koje se bave djelatnošću trgovine ili posredovanja u trgovini umjetničkim djelima ili antikvitetima), pri svakoj transakciji **u vrijednosti od 15.000,00 kuna i većoj**, dužan je utvrditi i provjeriti identitet stranke te prikupiti sljedeće podatke: ime i prezime, prebivalište, dan, mjesec i godinu rođenja, identifikacijski broj ako je vidljiv iz identifikacijske isprave, naziv i broj identifikacijske isprave, naziv i državu izdavatelja, državljanstvo/državljanstva.

Sve prethodno navedeno potrebno je staviti u kontekst odredbi članka 14. ZSPNFT-a koji se odnosi na procjenu rizika pojedinoga poslovnog odnosa ili povremene transakcije. Tako su kao proizvodi, usluge, transakcije ili kanali dostave koji mogu upućivati na potencijalno viši rizik, u članku 14. stavku 9. točki 5. ZSPNFT upravo istaknuti **novi proizvodi i nove poslovne prakse**, uključujući nove mehanizme dostave i upotrebu novih tehnologija ili tehnologija u razvoju za nove i postojeće proizvode, što se svakako odnosi na obveznika čija je djelatnost pružanje usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta.

Ne uzimajući obzir i ostale čimbenike iz članka 14. ZSPNFT-a koji mogu upućivati na potencijalno viši rizik prilikom procjene pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije, sama narav virtualnih valuta u svakom slučaju ulazi u opis novih proizvoda i novih poslovnih praksi iz članka 14. stavka 9. točke 5. ZSPNFT.

S obzirom na to, pružatelj usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta svakako će biti podložan barem jednom čimbeniku koji upućuje na potencijalno viši rizik nego što bi to bilo u slučaju ovlaštenih mjenjača ili pravnih osoba koje se bave djelatnošću trgovine ili posredovanja u trgovini umjetničkim djelima ili antikvitetima. Zbog toga, vrijednost transakcije nakon koje je pružatelj usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta u svakom slučaju dužan utvrditi i provjeriti identitet stranke te prikupiti za to potrebne podatke, **nikako ne može biti viša** od one koja je odredbama članka 16. stavka 2. ZSPNFT-a propisana za te obveznike.

Međutim, uzimajući u obzir sve relevantne čimbenike konkretnog poslovnog modela obveznika, taj iznos svakako može biti i niži, što je svaki obveznik dužan urediti svojim internim procedurama.

Preporuka je Hanfe da obveznici pristupe predmetnoj procjeni iznosa vrijednosti transakcije sa primjerenim oprezom, uzimajući u obzir rizike specifične za virtualne valute.

III. U odnosu na obvezu provođenja mjera **dubinske analize**, ističe se kako slijedi.

Članak 16. ZSPNFT propisuje slučajeve u kojima je pružatelj usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta dužan obaviti dubinsku analizu stranke. Obveza provođenja mjera dubinske analize pri svakoj povremenoj transakciji u vrijednosti od 105.000,00 kuna i većoj, bez obzira na to je li riječ o jednokratnoj transakciji ili o više transakcija koje su međusobno očigledno povezane i koje ukupno dosežu vrijednost od 105.000,00 kuna i veću, samo je jedna od situacija/slučajeve kada je obveznik dužan provoditi mjere dubinske analize.

Također, u skladu s člankom 16. stavkom 6. ZSPNFT-a, obveznici su dužni primijeniti mjere dubinske analize ne samo na nove stranke, već i pravodobno na postojeće stranke na temelju

procjene rizika, posebno kod stranaka kod kojih se promijene okolnosti koje su relevantne za primjenu ZSPNFT, ili kada je obveznik na temelju bilo kakve pravne obveze dužan tijekom kalendarske godine kontaktirati sa strankom u svrhu provjere svih relevantnih informacija povezanih sa stvarnim vlasnikom odnosno sa stvarnim vlasnicima, ili ako je obveznik to bio dužan učiniti u skladu s propisima koji uređuju administrativnu suradnju u području poreza.

Dodatno, skreće se pozornost na članak 20. stavak 10. ZSPNFT-a, koji navodi da obveznik iz članka 9. u okviru dubinske analize stranke **uvijek** prikuplja podatke iz stavka 1. tog članka ZSPNFT-a kada u vezi s transakcijom ili strankom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma, bez obzira na sva propisana izuzeća i vrijednost transakcije iz članka 16. stavka 1. točke 6. ZSPNFT-a.

Zaključno, navodi se da pravna obveza da se mjere dubinske analize kod pružatelja usluge razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta uvijek moraju provoditi kod iznosa višeg od 105.000,00 kuna ne podrazumijeva da se mjere dubinske analize provode samo u tom slučaju. Konkretno, predmetna pravna obveza **ne isključuje ostale situacije u kojima obveznik mora provoditi mjere dubinske analize u skladu sa odredbama ZSPNFT-a, zatim ne isključuje obvezu utvrđivanja i provjere identiteta stranke i prikupljanja za to potrebnih podataka, kao niti ne isključuje propisanu zabranu korištenja anonimnih proizvoda.**

IV. Ovo službeno stajalište objavljuje se na internetskoj stranici Hanfe.

KLASA: 008-02/21-03/01
URBROJ: 326-01-70-72-22-8
Zagreb, 14. srpnja 2022.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG VIJEĆA
dr.sc. Ante Žigman